

siddelse af en stedse stigende Ansvarsfølelse i Løbet af de sidste 25 Aar. Hvis ærede Medlemmer, der staa i Afholdsforeningerne, ville gøre sig den Ulejlighed at slaa op i Medlemsprotokollerne for de forskellige Afholdsforeninger og Goodtemplarloger, ville de se, at der ikke er et eneste Medlem af vore allerhøjeste Kredse, som har meldt sig ind i en Afholdsforening. Blandt Afholdsforeningernes Medlemmer findes ingen af vore Biskopper, ingen af vore Generaler, ingen af vore Bankdirektører, ingen af vore større Fabrikanter. Der findes blandt Medlemmerne meget faa af Overklassen og af den egentlige Middelklasse, der findes nogle faa Gaardmænd, Bønder og en Del Lærere. Resten er Husmænd, Arbejdere og andre Smaakaarsfolk. De Folk, der maaske lettest lade sig lokke af de spirituøse Drikke, fordi de mange Gange under det haarde Arbejde og med den daarlige og ofte utilstrækkelige Kost virkelig kunde trænge til nogen Stimulation, have vist sig i Besiddelse af en Ansvarsfølelse, der taler højt til Ære for dem, og denne Ansvarsfølelse har faaet Bugt med de hidsende Drikke og med Slagsbrodermoralen, saaledes som den gjorde sig gældende for nogle Aar tilbage.

Maa jeg med Hensyn til Slagsbrodermoralen sige, at jeg tror for øvrigt, at den for en Del skyldes den Undervisning, der bydes i vore Folkeskoler. Navnlig kunde de danske Læsebøger, som anvendtes indtil for nogle Aar siden, ikke siges at være uden Skyld i, at der er fremkaldt en vis Slagsbrodermoral hos vor Skoleungdom, thi i de Fortællinger, som der opvartedes med i disse Bøger, var det rask at slaas. Jeg anser det for givet, at en stor Del af den Lyst til at have en løs Haand, som findes hos en stor Del af Ungdommen og navnlig fandtes i tidligere Tid, noget stammer fra Skolen, idet Ungdommen der havde faaet den Opfattelse, at det gjorde en Mand Ære at kunne slaa en proper Næve. Af fremragende svenske Pædagoger og Folk, der have beskæftiget sig med de herhen hørende Spørgsmaal under Retsplejen, er der blevet gjort opmærksom paa, at meget af den Raahed, som findes i den svenske Almue, mange af de Drab og de Slagsbroderscener, som Uge efter Uge udspilles i Sverige, i nogen Grad kunne siges at have haft Udgangspunkt i Læsning og Studium af alle de Bøger, der vedrøre den svenske Krigshistorie. Karl den 12te

er jo det svenske Folks og navnlig den svenske Almues Helt. Det er ikke umuligt, siger jeg, at Krigsmoralen har øvet sin Virkning nedad til. Derfor tror jeg, at de, som arbejde for Fred og Forstaaelse mellem Folkene, de, som arbejde for, at Broderskabsfølelsen skal afløse den gamle dumme chauvinistiske Følelse, bidrage til ogsaa indad til i Landet at skabe Ro og god Orden mellem Borgerne indbyrdes.

Jeg skal gerne indrømme — idet jeg vender tilbage til Spørgsmaalet om, hvad der kan gøres for at modvirke de spirituøse Drikke og den Raahed, der følger dermed — jeg skal gerne indrømme, at der er mange Fejl, meget, der burde rettes. Det vilde tale til Ære for Arbejderne og navnlig for deres Tillidsmænd, om de overalt vilde være med til at sige til Arbejderne i By og paa Land: Arbejde for sig, Nydelse for sig. Hvis Arbejderne indbyrdes bleve enige derom, vilde der være vundet meget. Jeg stiller mig ikke her paa et ensidigt fanatisk Standpunkt, jeg taler ikke her som Afholdsmand, men jeg siger, at man meget vel kan være med til at fremme Ædruelighed i vort Land, uden at opfordre Folk til at være Afholdsmænd. Det, der skal bort, er det tankeløse Drikkeri, Raaheden, denne dumme Styghed, der gør, at en ellers ordentlig Familiefader kan ødsle alt sit gode Humør og Lune bort paa et Værtshus og saa vende tilbage til sit Hjem, uoplagt til at være noget for sin Familie og ofte opføre sig stygt og grimt mod Hustru og Børn. Kunde vi overalt komme dertil, at Arbejderne, naar de vidste, at en eller anden af deres Kammerater i høj Grad misbrugte sine Penge og bar sig stygt ad i sit Hjem over for dem, som stode ham nær, og som han har paataget sig Forpligtelser over for, at de da skammede ham ud derfor og bebrejdede ham det, vilde vi være naaede langt.

Det gælder for øvrigt alle Samfundsklasser. Naar man fra den modsatte Side har villet paastaa — det var vistnok det ærede Medlem for Ringsted (Zahle) der forleden sagde noget om, at hvis Arbejderne kom ind paa at sky berusende Drikke og den Raahed, der fulgte dermed, vilde Arbejderbevægelsen være uovervindelig — naar man har villet paastaa, at det særlig er inden for Arbejderklassen, at Misbrug af berusende Drikke finder Sted, siger jeg dertil, at hvad der kan siges om Arbejderklassen i dette Spørgsmaal, kan siges ogsaa om alle andre Klasser.